

ZBORNİK PASIJONSKI ALMANAH, PASSIONIS ANNUARIUM, PASIONSKI LJETOPIS 2017. PASIJONI NA SLOVENSKEM IN HRVAŠKEM, PASIONI U SLOVENIJI I HRVATSKOJ

Ovdje želimo predstaviti zbornik *Pasijonski Almanah*, koji je 2017. godine objavljen u slovenskoj Škofji Loki u Republici Sloveniji. Ovo je prvi broj novog zbornika koji sadržava radove na temu Pasionske baštine susjedne Slovenije i Hrvatske. Hvaljevrijedan projekt koji bi trebao trajati u kontinuitetu i obrađivati bogatu baštinu europskih zemalja, čija je kultura duboko ukorijenjena na kršćanskim temeljima, premda se to u naše vrijeme, nažalost, želi osporiti. To više je taj projekt značajniji i vrijedniji jer otkriva upravo spomenutu činjenicu prožimanja europskoga čovjeka i europske kulture kršćanskim sadržajima, a posebno vrednovanje i slavljenje Kristove patnje, muke, smrti i uskrsnuća. Upravo na tim povijesnim i vjerskim događajima počiva naša vjera i sve kršćanstvo.

Urednici knjige Jože Štukl i Franc Križnar u predgovoru zborniku ističu želju da se otkrivaju međusobne veze pasionske baštine Slovenije, od kojih je najpoznatija škofjeloška pasionska baština, ali i drugih naroda, napose susjednih Hrvata, gdje se osobito ta vjerska i kulturna baština njeguje.

Mag. sc. arheologije Jože Štukl predstavlja u svom radu pod naslovom Škofjeloški pasijon - Processio Locopolitana najpoznatiji slovenski *pasijon*, koji je dobio ime po mjestu nastanka u Škofji

Loki, nedaleko od Ljubljane, u alpskoj pokrajini Gorenjska. Škofjeloški pasijon je najstariji sačuvan dramski tekst na slovenskom jeziku s dodacima na latinskom i njemačkom jeziku. Autor opisuje nastanak *pasiona* usko vezan za Veliki petak kao pokornička procesija naroda Božjeg koji želi proslaviti muku Isusa Krista. Uz opis te vrijedne baštine, autor navodi bogatu literaturu kojom pokazuje veliko zanimanje raznih autora za taj biser vjerske kulture slovenskog naroda i želju da se to njeguje i danas kao vjerska i kulturna baština.

Hrvatska autorica, redovita profesorica dr. sc. Sanja Nikčević, objavljuje vrlo zanimljiv rad pod naslovom *Odnos vjere i kazališta ili kako kazalište odražava smjene svjetonazora*. Profesorica vrlo trijezno i znanstveno razmišlja o problematici kazališne umjetnosti i svjetonazora od srednjeg vijeka do danas. Već na samom početku članka upućuje na zabludu u koju neki iz svijeta umjetnosti upadaju kad govore da je suvremena umjetnost, a tako i kazalište, lišeno politike i ideologije. To nije točno, naglašava autorica, već ti utjecaji su prisutni u većoj ili manjoj mjeri i u umjetničkoj djelatnosti i određeni svjetonazor utjecajna je snaga i na tom području. Autorica je dobro poentirala velik dio problematike koja se tiče ljudskog vjerovanja i umjetnosti, napose kazališne turbulen-

cije suvremene civilizacije, kao i pad općeljudskih vrijednosti koje pogađaju sve segmente suvremenog društva. Stoga je dobro da se članak našao u ovom zborniku i svaki čitatelj kojeg zanimaju ti odnosi vjere i kazališne umjetnosti rado će ga pročitati i dobiti korisna saznanja za promišljanje te problematike.

Članak ili studija redovitog profesora dr. sc. Marka Dragića, pod naslovom Čuvari Kristova groba u pasionskoj baštini u Hrvata, sustavno opisuje i obrađuje ovo bogatstvo vjerskog događanja za najsvetije dane liturgijske godine, a to je Sveto trodnevlje (Veliki četvrtak, Veliki petak i Velika subota). U radu su obuhvaćena sva mjesta diljem Hrvatske gdje se njeguje ovo vjersko skazanje, od Lobora i Marije Bistrice do Makarske, Metkovića, Vrljike, Poljica, Vodica itd. Autor ukazuje upravo na duboku ukorijenjenost hrvatskog naroda i njegov vjernički osjećaj za Kristovu patnju i smrt. Unatoč komunističkim zabranama i zatiranjima ovog vrijednog vjerskog skazanja, narod se nije dao smesti, već je držao do svoje vjere i tradicije bez obzira na nesklopolitičke prilike, nadajući se da će to vrijeme diktature završiti i svanuti novi dan slobode i demokracije, što se hvala Bogu i dogodilo. Iz opisa se mogu doznati razni načini oblačenja čuvara Isusova groba, ovisno o mjestu, kao i drugi korisni elementi ove vjerske dramatizacije Isusove smrti.

Posljednja tri rada su na slovenskome: rad pod naslovom *Slovenske ljudske pesmi v mojih delih* Andreja Missona, zatim rad *Tone Potočnika in gregorijanski korale* Tone Potočnika i posljednji članak ovog zbornika je rad pod naslovom *Med koralom in glagoljaštvom* Franca Križnara.

Autor dr. sc. Andrej Misson govori o slovenskim narodnim pjesmama, njihovu bogatstvu i obradama tih pjesama koje je kao skladatelj priredio. Ukazuje i na utjecaje tonskog sustava gregorijanskog koralu u procesu nastanka nekih slovenskih pjesama. Tako spominje

poznati gregorijanski napjev *Ave Marija*, čiji je modalni sustav prepoznatljiv u slovenskoj pjesmi *Vsi so venci veili*. Rad je vrlo zanimljiv i dobro predstavlja glazbenog teoretičara i skladatelja Andreja Missona.

Tone Potočnik, profesor, orguljaš i pijanist, u svom radu ukazuje na ljubav prema gregorijanskom pjevanju i na populariziranje gregorijanike u Sloveniji. Kao profesor na *Akademiji za glasbo* u Ljubljani osnovao je poseban zbor pod nazivom *Scola cantorum Cantate Dominu*, koji je njegovao koralnu glazbu i s kojim je Tone Potočnik održao brojne koncerte diljem Slovenije, Hrvatske i šire. Tim zborom približio je slušateljstvu vrijednost i vječnost te stare glazbe koja je više molitva nego glazbeno izvođenje. Autor je boravio nekoliko godina u poznatom samostanu cistercita u Stični u Sloveniji, gdje je upravo doživio još intenzivnije djelovanje te stare vokalne glazbe na unutarnji život čovjeka vjernika i tu je razvio posebnu metodu koju je nazvao gregorijanoterapija, u kojoj glavno mjesto zauzima gregorijanska melodija i njen utjecaj i povezanost sa somatskim dijelom čovjeka i njegovim gestama.

Posljednji članak u zborniku pod naslovom *Med koralom in glagoljaštvom* piše dr. sc. Franc Križnar, poznati slovenski muzikolog i vjerni suradnik časopisa sv. Cecilija. Autor u svom članku na neki način sintetizira tematiku zbornika i želi pokazati povezanost gregori-

Ovo je prvi broj novog zbornika koji sadržava radove na temu Pasionске baštine susjedne Slovenije i Hrvatske.

janskog korala, glagoljaštva i pasionske baštine, napose takozvane žudije. Jedno, drugo i treće se danas otkriva i postaje predmetom znanstvenog studiranja i proučavanja. Glagoljaštvo kao poseban glazbeno-liturgijski fenomen u Hrvatskoj, koji se razvijao od Istre, kvarnerskih otoka do Dalmacije, dalmatinskih otoka i Like, našao je svoje mjesto i u susjednoj Sloveniji, i to napose u okolini Kopra (Zanigrad, Dvori, Gažon), a o tome svjedoče isklesani ili naslikani zapisi iz 15. st.

To nisu jedina mjesta u Sloveniji gdje se pojavila glagoljaška kultura. U istarskom mjesto Krkavče u 17. stoljeću pisale su se matične knjige na pismu glagoljica, a i biskup Tomaž Hren bio je povezan s

glagoljašima. Autor pokazuje kako su se kulture na ovim prostorima prožimale i obogaćivale, a gregorijanski koral bio je zajednička glazbena nit i poveznica kršćana na europskim prostorima, izvor inspiracije i novih kreacija, kao i neka vrsta liturgijsko-glazbene pedagogije.

Cijeli zbornik je vrlo ukusno uređen i dizajniran, s prilogima tematskih slika i notnih fragmenata koji na trenutke prekidaju tekstualne sadržaje i tako mu daju jednu živahnost i privlačnost.

Želimo zborniku i njegovim urednicima i suradnicima dug vijek postojanja i neka postane snažan medij u otkrivanju i promicanju kršćanskih kulturnih vrijednosti na europskom prostoru i šire.

mr. art. Miroslav Martinjak

NOVE DUHOVNE POPIJEVKE I NEKE PRIGODNE

Niko Luburić: *Nove duhovne popijevke i neke prigodne (harmonizacije)*, Hrvatsko društvo crkvenih glazbenika i Hrvatsko kulturno društvo »Napredak«, Zagreb – Sarajevo, 2014.

Regens chori mostarske katedrale i profesor crkvene glazbe na Teološko-katehetskom institutu u Mostaru Katoličkoga bogoslovnog fakulteta u Sarajevu Niko Luburić u novoj zbirci donosi harmonizacije novih duhovnih popijevaka, kao i nekih prigodnih. Svojim radom tako nastavlja nastojanje koje je započeo već Mato Leščan u *Hrvatskom katoličkom molitveniku* i pjesmarici *Slavimo Boga*. Uredništvo te pjesmarice je naime u tu liturgijsku pjesmaricu još 1982. god. uvrstilo tzv. duhovne šansone – pjesme koje su posebno rado pjevali mladi ne samo na svojim molitvenim susretima, nego i na misama.

